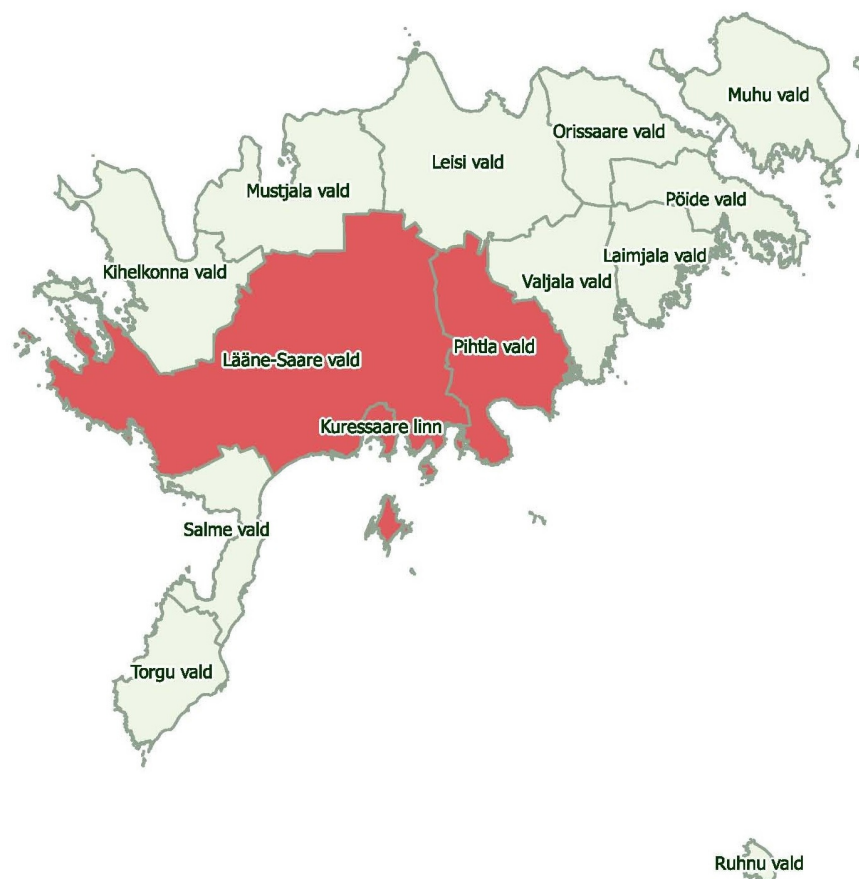

Lisa
Kinnitatud

Kuressaare Linnavolikogu 29. jaanuari 2015 määrusega nr 2
Lääne-Saare Vallavolikogu 11. veebruari 2015 määrusega nr 11
Pihitla Vallavolikogu 29. jaanuari 2015 määrusega nr 1

Kuressaare linna,
Lääne-Saare valla ja
Pihitla valla ühine

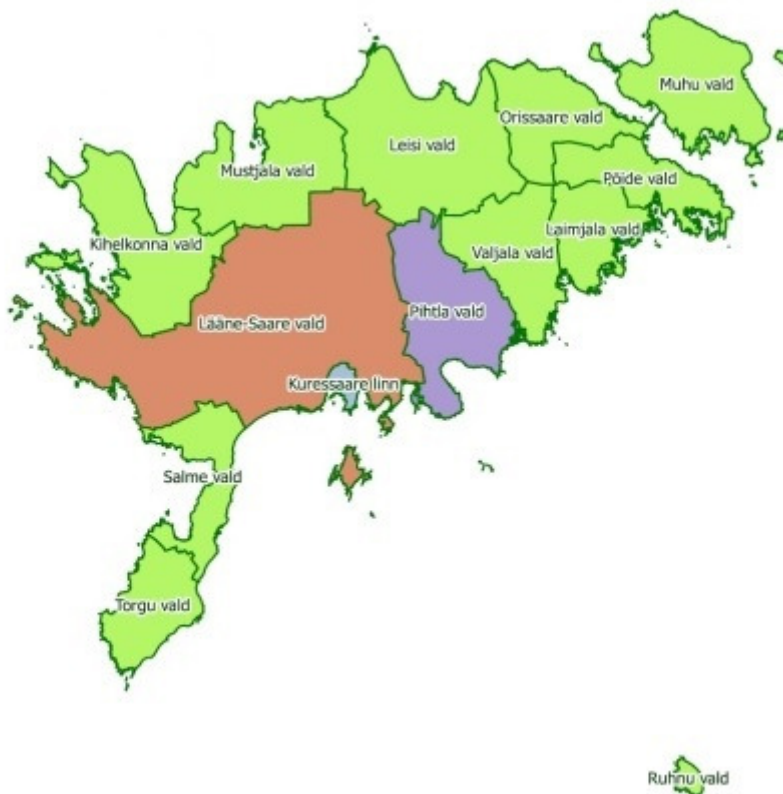
JÄÄTMEKAVA 2015-2020

Kuressaare
2015

1.	Sissejuhatus	3
2.	Kohaliku omavalitsuse roll jäätmehoolduse arendamisel	4
3.	Üldine jäätmekäitluspoliitika	5
4.	Jäätmetekke vältimine	6
5.	Jäätmete liigiti kogumise edendamine	7
5.1.	Tähtajad ja sihtarvud jäätmete liigiti kogumise edendamiseks	8
5.2.	Biojätmed	9
5.3.	Pakendid ja pakendijätmed	11
5.4.	Vanapaber	13
5.5.	Tekstiili- ja rõivajätmed	13
5.6.	Metallijätmed	14
5.7.	Ehitus- ja lammutusjätmed	14
5.8.	Ohtlikud jätmed	14
5.9.	Probleemtooted	15
	Elektroonikaromud	15
	Vanarehvid	16
	Põllumajandusplast	16
	Romusõidukid	17
	Patareid ja akud	17
5.10.	Suurjätmed	18
5.11.	Tervishoiu- ja veterinaarjätmed	18
5.12.	Loomakorjaste kõrvaldamine	18
6.	Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus	18
7.	Kudjape jäätmejaam	19
8.	Korraldatud jäätmeveo arendamine	19
9.	Jääkreostuse likvideerimine ja ula-ladestuse ennetamine	21
10.	Jäätmealase teadlikkuse tõstmise kava	22
11.	Järelevalve tõhustamine	23
12.	Jäätmehoolduse rahastamine	23
13.	Jäätmekava rakendamisest keskkonnale avalduv mõju	24
14.	Jäätmehoolduse eesmärgid ja tegevuskava	24
15.	Lisad	30
	Lisa 1. Kuressaare linna jäätmemajanduse hetkeolukord	30
	Lisa 2. Lääne-Saare valla jäätmemajanduse hetkeolukord	30
	Lisa 3. Pihkla valla jäätmemajanduse hetkeolukord	30

1. Sissejuhatus

Käesoleva jäätmekavaga planeeritakse jäätmemajandust 1050 km² suurusel territooriumil (36% Saare maakonna pindalast, vt Joonis 1), mis hõlmab Kuussaare linna, Pihtla valla ja Lääne-Saare valla nime alla ühinenud endise Kaarma valla, Kärla valla ja Lümända valla haldusterritooriumid. Piirkonnas elab kokku umbes 22 500 inimest ehk 65% Saare maakonna elanikest. Kavaga planeeritakse jäätmehooldusalaseid tegevusi aastatel 2015 kuni 2020. Jäätmekavaga hõlmataval territooriumil on üks linn (Kuussaare) ja neli alevikku (Aste, Nasva, Kudjape ja Kärla alevikud Lääne-Saare vallas).

Joonis 1. Kuussaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühise jäätmekavaga hõlmataval territoorium

Kuussaare linna eelmine jäätmekava kehtis aastatel 2009–2013, samuti Pihtla valla ja endise Kaarma valla ühine jäätmekava. Endise Kärla valla jäätmekava kehtis aastatel 2009–2014 ja endise Lümända valla jäätmekava 2012–2016. Kuussaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla jäätmekava (edaspidi *jäätmekava*) koostati ühiselt tulenevalt vajadusest ühtlustada jäätmehoolduse taset ja lahendada olemasolevaid probleeme ühtemoodi. Inimeste liikumine nimetatud omavalitsuste vahel on tihe (linn toimib tõmbekeskusena, valdades elatakse või käiakse maakodus), mistõttu on otstarbekas kehtestada võimalikult ühesugused reeglid ja luua elanikele ja ettevõtetele sarnased võimalused jäätmete üleandmiseks.

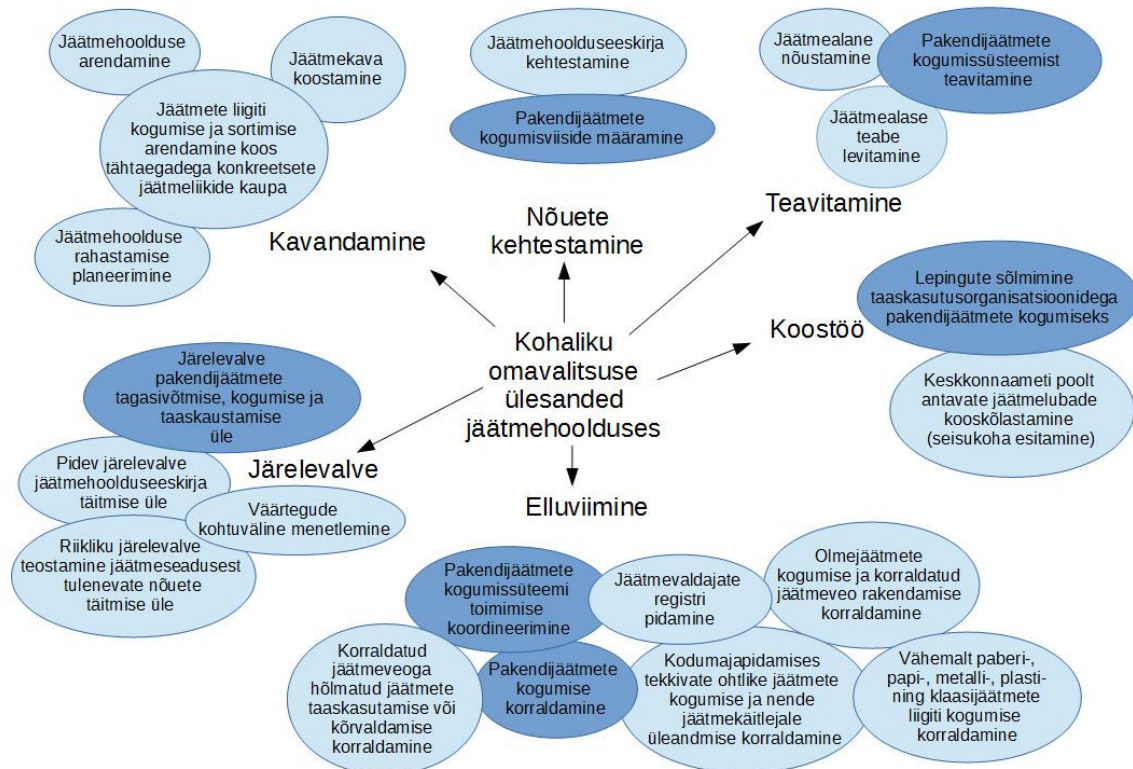
Jäätmekava koostamisel on alusandmetena kasutatud Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) andmeid ja Säästva Eesti Instituudi sortimisuuringu lõpparuannet „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu

koostise uuring¹, mille tulemusi võib üle kanda ka käesoleva jäätmekavaga hõlmatavale alale.

Käesolev jäätmekava on koostatud Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihntla valla ametnike poolt.

2. Kohaliku omavalitsuse roll jäätmehoolduse arendamisel

Kohalikul omavalitsusel on keskne roll piirkonna jäätmehoolduse arendamisel, vastavad ülesanded on omavalitsusele pandud eelkõige jäätmeseaduse ja pakendiseadusega. Lisaks seadustele lähtub jäätmehoolduse korraldus omavalitsuses kohalikust jäätmekavast ja jäätmehoolduseeskirjast. Kuressaare linna jäätmehoolduseeskiri võeti vastu 2014. aastal. Lääne-Saare vallas puudub kogu valda hõlmav jäätmehoolduseeskiri, endise Kaarma valla ja endise Kärla valla eeskirjad kehtivad aastast 2009, endise Lümända valla eeskiri aastast 2008, Pihntla valla eeskiri on vastu võetud 2007. aastal. Uute eeskirjade koostamisel on jäätmemajanduse paremat toimimist silmas pidades vajalik teha omavalitsuste vahel koostööd ja kehtestada võimalikult ühtsed reeglid jäätmetega ümberkäimiseks.

Joonis 2. Jäätmeseadusega (helesinised ringid) ja pakendiseadusega (tumesinised ringid) kohalikul omavalitsusele pandud ülesanded jäätmehoolduses

Omavalitsuse ülesanded jäätmehoolduse kavandamisel on ära toodud Joonis 2. Enim ülesandeid on jäätmehoolduse elluviimise etapis, mis kujutab endast jäätmemajanduse praktilist korraldust omavalitsuse territooriumil, kusjuures oluline on teadvustada, et jäätmemajandus peab olema korraldatud selliselt, et jäätmete seaduspärane ja

¹ SEI-Eesti. 2013. Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring. http://www.envir.ee/sites/default/files/sortimisuuring_2013loplik.pdf

jäätmehierarhiat² järgiv käitlemine oleks elanikele ja ettevõtetele tehtud võimalikult mugavaks ja motiveerivaks. Senisest rohkem tähelepanu tuleb pöörata teavitusele ja järelevalvele.

3. Üldine jäätmekäitluspoliitika

Kohalikud omavalitsused lähtuvad jäätmehoolduse kavandamisel riigi jäätmepoliitikast, mis omakorda lähtub Euroopa Liidu jäätmepoliitikast. Euroopa Liidu tasemel on võetud eesmärgiks liikuda ringmajanduse poole, suurendades jäätmete korduskasutust ja jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõttu.

Eestis käsitleb jäätmepoliitika pikemaajalisi eesmärke Eesti Keskkonnastrateegia 2030, mille kohaselt on oluline vähendada jäätmete ladestamist, vähendada märkimisväärselt jäätmeteket ning tekkivate jäätmete ohtlikkust. Oluline on suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutamist, sh ringlussevõttu.

Riigi jäätmekavas 2014–2020 ning selle rakendusplaanis aastateks 2014–2017 on jäätmekäitluse eesmärgid ja vajalikud tegevused täpsemalt kirjeldatud. Riigi jäätmekavas on välja toodud kolm strateegilist eesmärki:

1. vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust;
2. võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel;
3. vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

Kehtiva jäätmealase seadusandlusega seatud tähtajad ja sihtarvud on välja toodud alapeatükis 5.1.

Käesoleva jäätmekavaga kujundatav jäätmepoliitika lähtub eelkõige eelmainitud jäätmemajanduse arengusuundadest, riigi jäätmekavast ja kehtivast seadusandlusest. Alljärgnevalt on ära toodud käesoleva jäätmekava peamised eesmärgid.

Kuressaare linnal ja lähivaldadel on ühesugune õigusraamistik

Jäätmemajanduse heaks toimimiseks peavad kehtima linnas ja (lähi)valdades ühesugused reeglid. Olemasolevad jäätmealased õigusaktid vajavad läbivaatamist ja nõuete ühtlustamist (nt korraldatud jäätmeveost vabastamine ühistel alustel, ehitusjäätmete seadusliku käitlemise tõendamine kasutusloa saamiseks, jäätmevaldajate registrite ühesugune ülesehitus ja kvaliteet, liigiti kogumist soosivad hoovad).

Jäätmehoolduse infrastruktuur on praktiline

Jäätmemajanduse heaks toimimiseks tuleb arendada erinevate jäätmeliikide kogumise, veo ja käitlemise võimalusi arvestades parimat võimalikku tehnikat, läheduse printsiipi, praktilisust ja mugavust.

Korduskasutus on eelistatavim jäätmete käitlusviis

Jäätmehierarhia kohaselt on korduskasutuseks ettevalmistamine eelistatum käitlusviis kui jäätmete taaskasutamine. 2014. aastal on Kuressaares ja lähivaldades korduskasutusvõimalusi minimaalselt, seega tuleb luua täiendavaid võimalusi, toetada eraalgatusi ning olemasolevaid edasi arendada.

Jäätmete liigiti kogumine on mugav ja tasub ära

² Jäätmeseadus § 22¹

Jäätmete liigiti kogumine toimib siis, kui see on elanikele mugav, st ei nõua lisapingutusi võrreldes jäätmete kogumisega ainult ühte prügikasti. Ka liigiti kogutud jäätmete soodsama üleandmise võimalus võrreldes segaolemjäätmetega motiveerib elanikke jäätmeid liikide kaupa koguma. Samaaegselt tuleb arendada võimalusi liigiti kogutud jäätmete võimalikult suures ulatuses taaskasutamiseks.

Jäätmetest tulenevad keskkonnariskid on maandatud

Parim võimalus jäätmetest tulenevate keskkonnariskide maandamiseks on jäätmete keskkonda sattumise ennetamine. Ühest küljest aitab seda saavutada toimiv korraldatud jäätmevedu, teisest küljest tootjavastutuse propageerimine ja ohtlike jäätmete soodsatel tingimustel üle andmise võimaldamine. Kui aga keskkonnakahju on juba tekkinud (jäakreostus, hüljatud jäätmed, lagunened ehitised) tuleb luua võimalused keskkonnakahju võimalikult kiireks likvideerimiseks.

Inimeste jäätmehooldusalane teadlikkus on hea

Elanikele, ettevõtetele, asutustele, turistidele, lastele jt sihtgruppidele suunatud jäätmehooldusalane teavitustöö peab olema järjepidev ja atraktiivne. Lisaks kohalikes lehtedes teavitamisele tuleb läbi viia spetsiaalselt suunatud kampaaniaid. Inimestele peab soovitud info leidmine olema võimalikult lihtne ning info üleküllust tuleb vältida. Kohalike omavalituste kodulehed peaksid olema olulisimad info kandjad. Teemad, mida muuhulgas käsitleda tuleks, on tootjavastutus, probleemtooted, „saastaja maksab“ põhimõte, jäätmete äraandmise võimalused, ohtlikud jäätmed, jäätmete sortimine, kodune kompostimine (biojäätmete eluring) jne. Inimeste huvi jäätmekäitluse vastu aitavad tõsta leidlikud uued lahendused jäätmekäitluses (nt BigBelly Solar tänavaprügikastid³), mille kasutuselevõtuga kaasneb nii öelda positiivne kära.

Järelevalve on efektiivne

Jäätmealaste eesmärkide saavutamiseks kehtestatakse vastavad nõuded õigusaktidega. Nõuete täitmise üle peab toimuma pidev järelevalve. Järelevalveametnike töö efektiivsuse tagavad nii ametnike pädevus kui ka kaasaegsed töövahendid.

4. Jäätmetekke vältimine

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõrgeim ja eelistatuim tase, 0-jäätmetekke on eesmärgiks nii Eestis kui kogu Euroopa Liidus.

Selleks, et jäätmete tekkimist vältida, tuleks analüüsida esmalt detailselt jäätmete päritolu, hinnata, kas ja milliseid jäätmeid ning kuidas on võimalik vältida. Kuna suurem osa jäätmetest jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste territooriumidel tekib ettevõtetes, siis tuleks nõustada ettevõtteid, kuidas oma jäätmeteket (ja ressursimahukust) vähendada. Jäätmetekke vältimiseks ettevõtetes tuleb leida võimalusi, vähendamaks tootmisel kasutatavaid materjale tooteühiku kohta, asendada ohtlikud ained tootmisprotsessides ja toodetes ohututega. Oluline on arvestada jäätmetekkega kogu toote eluea jooksul, toote disain ja turundus planeerida selliselt, et jäätmetekke oleks minimaalne kogu toote eluea jooksul. Toote kasutusiga peab olema võimalikult pikk ja tekkinud jäätmeid peab olema võimalikult lihtne ringlusse võtta.

Majapidamistes tuleks eelistada pikemaalisi tooteid ja neid vajadusel remontida. Kohalike omavalitsuste ülesanne on teavitada elanikke ja ettevõtteid jäätmetekke vältimise võimalustest ja luua ise selliseid võimalusi (nt korduskasutuskeskuste rajamine või sellele kaasa aitamine).

³ [Big Belly Solar](#) tänavaprügikastides on prügipress, mille toimimiseks saadakse energiat prügikasti peal olevast päikesepaneelist. Tänu prügipressile on võimalik vähendada tühjenuskordi kuni kaheksa korda. Kui prügikast hakkab täis saama, saadab süsteem haldajale vastava sõnumi. Sellised prügikastid on ka Eestis kasutusel.

Järgnevalt on ära toodud mõned võimalused jäätmetekke vältimiseks:

- Tootmisjäätmete suunamine taaskasutusse
- Remondikohvikute⁴ korraldamine
- Taaskasutuslaatare korraldamine
- Ostujuhiste koostamine elanikele

5. Jäätmete liigiti kogumise edendamine

Vastavalt jäätmeseadusele korraldab kohalik omavalitsus jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav, peab omavalitsus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmete liigiti kogumise. Vastavalt pakendiseadusele peab omavalitsus määrama kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need jäätmehoolduseeskirjas.

Segaolmejäätmete tekkekogused jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes 2013. aastal (JATS-i andmetel) on toodud Tabel 1. Segaalmejäätmeid tekib linnas oluliselt rohkem kui valdades, mis võib olla tingitud ühest küljest linnainimeste suuremast tarbimismahust ja teisest küljest hajaasustuses elanike harjumusest jäätmeid kohapeal käidelda (näiteks kompostida või põletada).

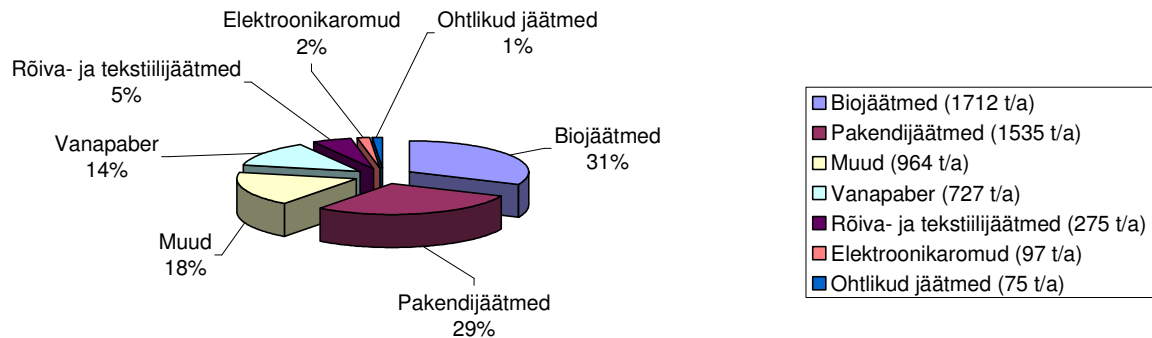
Tabel 1. Segaalmejäätmete koguteke ja teke elaniku kohta jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes 2013. aastal (JATS-i andmetel)

	Elanike arv 2013. aastal	Segaalmejäätmete (20 03 01) teke 2013.a, tonni	Segaalmejäätmete teke elaniku kohta, kg
Kuressaare linn	14 394	4076,68	283
Lääne-Saare vald	7160	1154,92	161
Pihla vald	1409	152,56	108
Kokku	22 963	5384,16	

Segaalmejäätmete koostise arvutuslik analüüs (vt Joonis 3) näitab, et segaalmejäätmetena antakse üle 29% pakendijäätmeid, mille liigiti kogumiseks on vähemalt minimaalsed võimalused igas omavalitsuses. Biojäätmeid (köögi- ja haljastusjäätmeid) sisaldub segaalmejäätmetes peaaegu üks kolmandik vaatamata sellele, et Kuressaares ja endises Kaarma vallas (sh Nasva, Aste ja Kudjape alevik) on biojäätmed liidetud korraldatud jäätmeveoga. Samuti on korraldatud jäätmeveoga liidetud vanapaber, mille sisaldus segaalmejäätmetes on arvutuslikult 14%. 3% segaalmejäätmetest moodustavad ohtlikud jäätmed ja elektroonikaromud, mille viskamine olmejäätmete konteinerisse on keelatud.

Järgnevates alapeatükkides on ära toodud erinevate jäätmeliikide liigiti kogumise efektiivsus jäätmekavaga hõlmatud alal. Mida väiksem on efektiivsus, seda enam tuleb panustada selle jäätmeliigi segaalmejäätmetest eraldi kogumise edendamisse.

⁴ Remondikohvikud on üritused, kus parandatakse ja õpetatakse parandama katki läinud asju.

Joonis 3. Arvutuslikud jäätmeliikide osakaalud segaolmejäätmetes 2013. aastal (JATS-i ja sortimisuuringu alusel)

5.1. Tähtajad ja sihtarvud jäätmete liigiti kogumise edendamiseks

Kuussaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihitla valla jäätmekava 2015–2020 aluseks on järgmised õigusaktidest ning riigi jäätmekavast 2014–2020 tulenevad tähtajad ja sihtarvud jäätmete liigiti kogumise edendamiseks:

- Alates **2015. aasta 1. jaanuarist** peab kohaliku omavalitsuse üksus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijätmete liigiti kogumise, kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav (JäätS § 31 lg 3).
- Alates **2015. aasta 1. jaanuarist** peab tagatisrahata pakendi jäätmete kogumiseks mõeldud kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni (edaspidi *TKO*) kohta olema järgmine:
 - kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elaniku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
 - kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
 - kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.
- Aastaks **2016** peab vastavalt riigi jäätmekavale 2014–2020 kantavate patarei- ja akujätmete kogumise osakaal olema 45% jäätmete kogumassist.
- Alates **2020. aasta 1. jaanuarist** tuleb taaskasutada (JäätS § 136³) kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jätmeid, välja arvatud tootmisjätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jätmed, korduskasutuseks

ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna – vähemalt 50% ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.

- Alates **2020. aasta 1. jaanuarist** tuleb taaskasutada (JäätS § 136³) ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlikke aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel – vähemalt 70% ulatuses nende jäätmete kogumassist kalendriaastas.
- Alates **2020. aasta 16. juulist** peab prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas olema vähem kui 20 massiprotsenti biolagunevaid jäätmeid (JäätS § 134 p 3).
- Aastaks **2020** tuleb vastavalt riigi jäätmekavale 2014–2020 võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel:
 - Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist – 50%
 - Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist – 60%
 - Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist – 13 %
 - Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassis – 20%
 - Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist – 75%
 - Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist – 65%

2012. aastal taaskasutati Eestis ringlussevõtuna olmejäätmetest 26,8% ligikaudu⁵, järgnevatel aastatel on see protsent eeldatavasti veelgi suurenenud.

Tähtajad jäätmete liigiti kogumise edendamiseks ettenähtud tegevuste rakendamiseks jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on ära toodud jäätmekava tegevuskava peatükis.

5.2. Biojäätmed

Biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid (kood 20 01 08) on eraldi kogutud Kuressaare linnas (2013. aastal 163 tonni) ja endises Kärla vallas (2013. aastal 20 tonni), teistes valdades eraldi kogumist pole toimunud. Kuressaares toimub köögi- ja sööklajajäätmete eraldi kogumine osana korraldatud jäätmeveost (edaspidi *KJV*). Köögi- ja sööklajajäätmed on *KJV*-ga hõlmatud ka endises Kaarma vallas, kuid teenuse kasutamine on alles välja kujunemas. Aia- ja haljastusjäätmete liigiti kogumise võimalused on vajalikud eelkõige linnas ja alevikes, kuna hajaasustusega piirkondades on levinud biojäätmete kompostimine oma kinnistul.

Liigiti kogutud aia- ja haljastusjäätmete üleandmiseks puudub omavalitsustes adekvaatne võimalus. Neid jäätmeid on võimalik üle anda väikeses mahus tasuta Kudjape jäätmejaama, kust need veetakse Pärnumaale (OÜ-le Paikre) kompostimiseks.

Kuressaare jaoks on haljastusjäätmete käitlemise piiratud võimalused eriti suureks probleemiks. Suvel ja eriti sügisel tekib haljastusjäätmeid palju ja suur osa kinnistuomanikke ei soovi neid oma krundil kompostida. Tiheasustusaladel soovivad omavalitsused säilitada võimalikult palju kõrghaljastust, samas aga on kinnistuomanikel kohustus teostada heakorratõid (sh lehtede riisumine) kinnistuga piirneval puhastusalal (vastavalt Kuressaare

⁵ Riigi jäätmekava 2014–2020 alusdokument „Olemasoleva jäätmekäitluse kirjeldus“. http://www.envir.ee/sites/default/files/jaatemkaitluse_hetkeolukord.pdf. Tabel 3, lk 23

linna heakorraeskirjale). Puhastusaladelt kokkuriisunud lehtede üleandmiseks puuduvad linnakodanike jaoks mõistlikult soodsad võimalused, mistõttu suur osa haljastusjätmeid satub pigem segaolmejätmete hulka.

Olulisel määral haljastusjätmeid tekib linna ja alevike haljasaladel. Kalmistujätmeid tekib väga vähesel määral. Paraku puudub Kuressaares Ringtee 9 kompostimisplatsil ning Aste, Kaisvere, Kärla ja Lümanda kompostimisplatsidel jäätmeluba aia- ja haljastusjätmete kompostimiseks.

Vastavalt sortimisuuringule on biojätmete (eelkõige köögi- ja aiajätmed) osakaal segaolmejätmetes Eestis märkimisväärne (31,8 massi%), sellest enamuse moodustavad köögijätmed (26,9 massi%).

2013. aastal koguti omavalitsustes biojätmeid liigiti kokku 195,3 tonni. Koos segaolmejätmetega anti omavalitsustes üle arvutuslikult 1712,2 tonni biojätmeid. **Seega on biojätmete liigiti kogumise efektiivsus 10,2%.**

Maapiirkondades oma kinnistul kompostitud biojätmete kogused ametlikes andmetes ei kajastu. Arvutatuna ainult Kuressaare linna kohta on biojätmete liigiti kogumise efektiivsus 11,6%, mis on siiski väga madal. Selleks, et saavutada jätmete liigiti kogumise sihtarvu, tuleb arendada biojätmete kogumis- ja taaskasutamise võimekust, rakendades omavalitsustes vastavaid biolagunevate jätmete käitlemise meetodeid ja tehnoloogiaid.

Kompostimise arendamiseks on oluline:

- olemasolevate kompostimisväljakute nõuetega vastavusse viimine ja vajadusel uute kompostimisväljakute rajamine,
- leida sobivad lahendused kalmistutel tekkivate haljastusjätmete käitlemiseks,
- kompostmulla tootmiseks võimaluste loomine,
- tasuta haljastusjätmete äraandmise võimaluse loomine alevikes ja linnas,
- köögi- ja sööklajajätmete äraandmise soodustamine võrreldes segaolmejätmetega (näiteks veohinna kaudu)
- koduse kompostimise propageerimine
- tugevam järelevalve jäätmehoolduseeskirja täitmise üle omavalitsustes, kus biojätmete mahuti kasutamine on kohustuslik.

Kuressaares on kompostimisvõimalus olemas Kullimäe reoveepuhastusjaamas, kuid seda kasutatakse vaid reoveemuda kompostimiseks, köögi- ning haljastusjätmete kompostimine ei ole seal käesoleval ajal majanduslikult mõistlik. Kudjape jäätmejaamas on olemas nõrgvee kogumisega plats, kuid lahtiselt ei või seal biojätmeid kompostida seoses Lennuameti poolt esitatud tingimustega (jätmejaam jääb lennutrajektoori sisse, kompostimisväljak võib ligi meelitada linde ja ohustada seeläbi lennuliiklust).

Nii Kullimäe reoveepuhastusjaamas kui ka Kudjape jäätmejaamas on võimalik perspektiivis täiustada biolagunevate jätmete käitlemist, juurutades seal sobilikke biojätmete käitlemise tehnoloogiaid. Heaks eelduseks on antud juhul see, et nendes kohtades on juba olemas biojätmete käitlusega kokkusobiv seadmestik ja infrastruktuur.

Kompostimisega on tegeletud Kuressaares ka linnavalitsuse allasutuse Kuressaare Linnamajandus hallataval platsil Ringtee 9, kuid plats ei vasta kompostimisväljakule esitatud nõuetele, mistõttu ei või seda köögi- ja haljastusjätmete kompostimiseks kasutada.

Selleks, et biolagunevaid jätmeid võimalikult palju liigiti koguda, tuleb logistiliselt sobivatesse kohtadesse rajada uusi kompostimisväljakuid või olemasolevad platsid viia

vastavusse kompostimisväljakutele kehtivate nõuetega. Linna rajada uus kompostimisplats või viia olemasolev Ringtee 9 plats vastavusse nõuetega. Kompostimisväljak võiks olla avatud ligipääsuga ja biojätmete üleandmine lehtede koristamise perioodil peaks toimuma tasuta. KJV raames peaks köögi- ja haljastusjätmete äravedu olema oluliselt odavam (tasuta) kui segaolmejätmete äravedu. Kompostitav materjal tuleks suunata kohapeal taaskasutusse (kompostmulla tootmine ja müümine). Lehtede jt sügisel tekkivate haljastusjätmete kogumiseks tuleks koostöös jäätmekäitlejatega korraldada kogumisringe või -kampaaniaid. Kalmistutel tekkivad haljastusjätmed tuleks vedada omavalitsuse kompostimisplatsidele. Tuleb kaaluda nõuetele vastavate kompostiplatside rajamist Lääne-Saare valda. Rajatavate kompostimisplatside vajalik maht tuleb igal omavalitsusel välja selgitada.

Kärla alevikus on kompostimisplats, mis ei vasta nõuetele. Platsi kasutatakse eelkõige avalikelt haljasaladelt ja eramaadelt kogutud haljastusjätmete lahtiselt kompostimiseks. Ligipääs kompostimisplatsile on piiramata ning jätmete üleandmine tasuta. Kärla kompostimisväljak tuleb samuti viia nõuetega vastavusse.

Toitlustus- ja kaubandusettevõtetes tekkivate biojätmete käitlemise üle peaksid omavalitsused tugevdama järelevalvet, et suunata võimalikult suur osa köögijätmetest taaskasutusse. Teadaolevalt kasutatakse mõningal määral asutuste toidujätmeid omavaheliste kokkulepete alusel koduloomade söötmiseks, mida võib pidada toidujätmete taaskasutuseks, kuid ametlik statistika selle kohta puudub.

5.3. Pakendid ja pakendijätmed

2013. aastal koguti jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes liigiti pakendeid ja pakendijätmeid (jäätmekoodidega 15 01 01 kuni 15 01 07) kokku 1503,3 tonni. Vastavalt sortimisuuringule on Eestis pakendijätmete osakaal segaolmejätmetes keskmiselt 28,5 massi%.

Koos segaolmejätmetega anti omavalitsustes arvutuslikult üle 1534,5 tonni pakendijätmeid. **Pakendijätmete liigiti kogumise efektiivsus on seega 49,5%**, st et liigiti kogutakse vaid pooled pakenditest.

Pakendijätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldikogumist veelgi edendades. Riigikontroll on oma 2010. aastal koostatud aruandes leidnud, et „pakendijätmete liigiti kogumise süsteem on elanike jaoks ebamugav ja keeruline“⁶. Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldikogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Mugavust loob nii konteinerite kasutajasõbralikkus kui ka konteinerite lähedus pakendijätmete tekkekohale. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebaseaduslik toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töokorras või on määrdunud ja haisevad).

Avalikud pakendipunktid peaksid asuma seal, kus jäätmevaldajad nagunii käivad – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja suuremate kortermajade teiste jäätmemahutite juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates küldes.

Alates 2015. aastast peab TKO tagama, et kogumiskohtade tihedus iga TKO kohta oleks järgmine:

1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;

⁶ Aruanne on leitav aadressilt

<http://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/577/View/Text/amid/557/laaguage/et-EE/Default.aspx>

2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;

3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Kuressaare linnas peab olema igast jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses igal TKO-l vähemalt üks pakendipunkt. 2014. aastal sõlmitud kokkuleppe kohasel paigaldab iga TKO linna 9-10 avalikku pakendipunkti, milles kogutakse kõiki pakendimaterjalide liike kolme erineva konteineriga (paber- ja kartongpakend eraldi, klaaspakend eraldi ning segapakend). Lääne-Saare vallas ja Pihla vallas peab vastavalt pakendiseadusele olema igal TKO-l üks kogumiskoht 500 elaniku kohta, sh alevikes, kus on vähemalt 500 elanikku ruutkilomeetril, peab olema vähemalt üks pakendipunkt jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses (vt Tabel 2).

Tabel 2. 2014. aastal olemasolevate ja alates 2015. aastast pakendiseadusega ette nähtud avalike pakendipunktide arv omavalitsustes

	Avalike pakendipunktide arv 2014. aastal	Kohustuslik avalike pakendipunktide koguarv	Kohustuslik avalike pakendipunktide arv ühe TKO kohta
Kuressaare linn	22	27	9
Lääne-Saare vald	22 ⁷	45	15
Pihla vald	7	9	3
Kokku	51	81	27

Omavalitsustes praegu olemasolevate pakendipunktide asukohad ja neis olevate konteinerite liigid ja arv on ära toodud lisades 1, 2 ja 3.

Kuna elanikud liiguvad sageli erinevate omavalitsuste vahel ja kasutavad erinevates omavalitsustes paiknevaid pakendipunkte, siis peaksid linnas ja valdades olevad pakendipunktid „rääkima ühte keelt“, st olema ühetaolise kujundusega (konteinerite värvid, aedikud, sildid) ja kasutusreeglitega. Ühes pakendipunktis peaksid olema ühe TKO konteinerid, et TKO-l oleks lihtsam punkti hallata ja kohalikul omavalitsusel lihtsam järelevalvet teha. Vältimaks vastutuse hajumist, tuleb omavalitsustel sõlmida TKO-dega vastavad lepingud, kus on ära toodud poolte kohustused (tühjendamise sagedus, pakendikonteinerite sisse ja kõrvale toodud muude jäätmete koristamise kohustus jmt). Lepingute sõlmimine kogumiskohtade määramiseks on pakendiseadusest tulenev kohustus.

Igas pakendipunktis peaks olema kolm konteinerit erinevate pakendiliikide kogumiseks ja olenevalt asukohast peaksid konteinerid paiknema aedikus, et tagada pakendipunkti hea väljanägemine, piiritleda selle asukoht ning takistada prügi laialilendamist juhul, kui konteiner täitub üle või jäätmed on pandud pakendikonteineri kõrvale maha.

Pakendite tekkekohast kogumine (tasuta pakendikotiteenus eramajadele ja pakendikonteineri teenus kortermajadele ja asutustele) võiks olla üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga värvast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine ja sellisel moel on TKO-del võimalik koguda paremini sorteeritud ja puhtamaid pakendijäätmeid. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendipunktidega kaasnevat risustamist.

⁷ Endises Kaarma vallas 14, endises Kärla vallas 5 ja endises Lümända vallas on 3 avalikku pakendipunkti.

Lisaks piisava tihedusega pakendipunktide võrgustiku loomisele tuleb tegeleda elanikkonna teavitamisega pakendite liigiti kogumise kohta ja järelevalvega, et pakendipunktid ei muutuks prügistamise kohtadeks.

5.4. Vanapaber

2013. aastal koguti jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes liigiti paberit ja kartongi (vanapaberit, jäätmekood 20 01 01) kokku 25,69 tonni, kusjuures Pihla vallas, endises Kärla vallas ning endises Lümända vallas vanapaberi liigiti kogumist JATS-i kohaselt ei toimunud. Kohalik jäätmekäitleja OÜ Prügimees kogub paber- ja kartongpakendi konteineritega ka vanapaberit (konteineritel on vastavad kleebised). Paber- ja kartongpakendit (jäätmekood 15 01 01) koguti 2013. aastal omavalitsustes kokku 436,1 tonni, kusjuures endises Kärla vallas paber- ja kartongpakendeid ametlike andmete kohaselt ei kogutud. Vastavalt sortimisuuringule on paberi ja papi osakaal segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 13,5 massi%. Koos segaolmejäätmetega anti seega omavalitsustes üle arvutuslikult 727 tonni paberit ja kartongi. **Vanapaberi liigiti kogumise efektiivsus on 38,8%.**

Selleks, et suurendada vanapaberi liigiti kogumise efektiivsust, tuleks muuhulgas:

- tõsta inimeste teadlikkust kampaaniate jmt abil,
- Lääne-Saare vallas hõlmata vanapaber korraldatud jäätmeveoga,
- tugevdada järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle omavalitsustes, kus vanapaberi mahuti kasutamine on kohustuslik,
- muuta vanapaberi üleandmine elanikele mugavamaks, võimaldades näiteks eramajade elanikele vanapaberi kogumiskoti teenust,
- soodustada vanapaberi äraandmist võrreldes segaolmejäätmetega veohinna kaudu.

Vanapaber on ilmselt üks vähem problemaatiline jäätmeliik, kuna selle üleandmine on elanikele jäätmejaamas tasuta, selle vedu KJV raames toimub Kuressaares ja endise Kaarma valla territooriumil kuni 2016. aasta augustini tasuta, ettevõtelt aga ostetakse vanapaberit. Seega vanapaberi liigiti kogumine on majanduslikult motiveeritud. Liigiti kogumise madalama efektiivsuse põhjuseks võib olla inimeste teadmatus ja soovimatus vanapaberit eraldi koguda.

5.5. Tekstiili- ja rõivajäätmed

Rõiva- ja tekstiilijäätmeid (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) on 2013. aastal liigiti kogutud ainult Kuressaare linnas – kokku 11,68 tonni. Varasemalt on vähesel määral rõivajäätmeid tekkinud ka endises Kaarma vallas (2010. aastal). Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed Eestis keskmiselt 5,1% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijäätmeid omavalitsustes üle 274,6 tonni. **Rõiva- ja tekstiilijäätmete liigiti kogumise efektiivsus on 4%.**

Selle jäätmeliigi eraldi kogumise efektiivsuse suurendamise võimalused on muuhulgas:

- rõivaste korduskasutuse edendamine (taaskasutuslaadad jmt),
- riiete kogumiseks konteinerite paigaldamine, eesmärgiga suunata võimalikult suur osa rõivastest korduskasutusse.

Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas. Siiski võiks olla rõivaste ja kodutekstiilide üleandmiseks täiendav

võimalus vastava kogumiskonteineri näol linnas ja alevikes. Praegusel ajal suunatakse rõiva- ja tekstiilijäätmed Kudjape jäätmejaamast siiski kas jäätmepõletusse või prügilasse. Materjali ringlussevõtuks head võimalused puuduvad.

5.6. Metallijäätmed

Metallijäätmeid koguti omavalitsustes 2013. aastal liigiti (jäätmekoodid 15 01 04, 20 01 40 ja 17 04) 1865,9 tonni. Suur osa metallijäätmeid on kogutud jäätmekoodiga 17 04. Koodiga 20 01 40 (olmes tekkinud metallijäätmed) on registreeritud väga vähesed jäätmed. **Metallijäätmete liigiti kogumise efektiivsus on arvutuslikult 97%**. Kuna metallijäätmeid on võimalik üle anda tasu eest, siis on nende liigiti kogumine samuti majandsulikul motiveeritud. Metallijäätmeid satub segaolmejäätmete hulka arvatavasti väga väikeses koguses korraga.

5.7. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitusjäätmeid (jäätmekood 17) tekkis JATS-i andmetel omavalitsustes 2013. aastal 4200 tonni. Tegelik ehitusjäätmete teke oli arvatavasti suurem. Omavalitsustel puudub praegu ülevaade ja kontroll tema territooriumil tekkivate ja käideldavate ehitusjäätmete osas. Ehitusjäätmeid võetakse vastu Kudjape jäätmejaamas, kus neid sorteeritakse ja puidujäätmed purustatakse. Jäätmejaamas puudub võimalus mineraalsete ehitus- ja lammutusjäätmete purustamiseks. Ehitusjäätmete käitlemisega tegeleb mõningal määral AS Level Kuressaare linnas. Sobilik ehitusjäätmete ladustus- ja käitlemisplats piirkonnas siiski puudub, kuid on vajalik ehitusjäätmete taaskasutamise edendamiseks ja alapeatükis 5.1 toodud 70%-lise sihtarvu saavutamiseks. Rajatav ehitusjäätmete ladustus- ja käitlemisplats peaks asuma Kuressaares või selle lähistel (piirkonnas, kus suurem osa ehitusjäätmeid tekib) ning peaks suutma käidelda vähemalt kõiki Saaremaal tekkivaid mineraalseid ehitus- ja lammutusjäätmeid. Purustatud puidujäätmete taaskasutamise võimalusi ei ole piisavalt. Alternatiivseid lahendusi puidujäätmete käitlemiseks Saare maakonnas tuleks otsida.

Kuressaare linna jäätmehoolduseeskirja kohaselt on alates 2014. aasta augustist kohustuslik ehitus- ja lammutustööde korral esitada linnavalitsusele ehitusjäätmete õiend, kui ehitusjäätmeid tekib üle 10 m³, selle nõude kehtestamise eesmärk on seadustada ehitusjäätmete käitlemine. Selleks, et saada ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja käitlemine kontrolli alla, tuleb välja töötada ühtsed õiguslikud alused (näiteks jäätmeõiendi esitamise kohustus) kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes.

5.8. Ohtlikud jäätmed

Ohtlikke jäätmeid koguti omavalitsustes 2013. aastal 528,6 tonni, sellest enamus (506 tonni) Kuressaare linnas. Endises Lümända vallas ametlike andmete kohaselt ohtlikke jäätmeid eraldi ei kogutud. Ohtlikke jäätmeid võtab vastu Kudjape jäätmejaam, varasematel aastatel on korraldatud ka ohtlike jäätmete kogumisringe (üks või kaks korda aastas). Sortimisuuringu kohaselt sisaldavad segaolmejäätmed Eestis keskmiselt 1,4 massi% ohtlikke jäätmeid.

Omavalitsustel puuduvad andmed turule toodud vanaõli koguste ning vanaõli tekkimise kohta ning kontroll selle käitlemise üle. Aasta jooksul turule toodud õli kogusest arvutuslikult 50% peaks kokku kogutama vanaõlina. Omavalitsustes koguti 2013. aastal ametlike andmete kohaselt 21,2 tonni vanaõli (jäätmekoodid 13 01, 13 02 ja 20 01 26*), kusjuures endistest Kärla ja Lümända valdadest ning Pihla vallast vanaõli ametliku statistika kohaselt ei kogutud.

On tõenäoline, et oluline osa vanaõlist, mis ei jõua jäätmekogujani või liigub edasi kogujate vahendusel, põletatakse otseselt väikeseadmetes või katlamajades ning mujal lisatuna tavakütusele, eelkõige põlevkiviõlile. Vanaõli lisamine kütusele võib põhjustada tõsisid õnnetusi mürgistuste, plahvatuste ja põlengute näol.⁸ Vanaõli võib sisaldada raskemetalle ja PCB-sid, mille keskkonda sattumist tuleks täielikult vältida, seda on aga võimalik teha vaid juhul, kui vanaõli käideldakse selleks ettenähtud käitluskohtades.

Asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (jäätmekood 17 06 05*) koguti 2013. aastal vaid Kuressaare linnast ja endisest Kaarma vallast (kokku 68 tonni). Asbesti sisaldavaid isolatsioonimaterjale (17 06 01*) ei kogutud üldse.

Ohtlike jäätmete (sh vanaõli ja asbesti sisaldavate jäätmete) eraldi kogumiseks tuleb tõsta inimeste teadlikkust nende jäätmete ohtlikkusest keskkonnale ja tervisele, luua võimalused ohtlike jäätmete tasuta äraandmiseks (tasuta vastuvõtt Kudjape jäätmejaamas, ohtlike jäätmete kogumispunktid alevikes, kogumisringid kaks korda aastas) ning teostada järelevalvet ohtlike jäätmete käitlemise üle ettevõtetes, kus need teadaolevalt tekivad (nt vanaõli puhul autoremonditöökodades).

5.9. Probleemtooted

Probleemtoodete hulka kuuluvad elektroonikaromud, romusõidukid, vanarehvid, põllumajandusplast, akud ja patareid ja nendele jäätmeliikidele kehtib tootjavastutus.

Elektroonikaromud

Omavalitsustes koguti 2013. aastal elektroonikaromusid (koodid 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*) vaid Kuressaare linnast ja endisest Pihla vallast (kokku 6 tonni). Jäätmekoodiga 20 01 36 elektroonikaromusid ametliku statistika kohaselt 2013. aastal ei kogutud. SEI-Eesti sortimisuuringu kohaselt moodustavad elektroonikaromud 1,8 massi% segaolmejäätmetest.

Vastavalt elektroonikaromude määrusele⁹ peab tootja rajama vähemalt iga üle 3500 elanikuga kohaliku omavalitsuse territooriumile kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumispunkti. Tootja on kohustatud elektri- ja elektroonikaseadme kasutajalt kodumajapidamiste elektroonikaromud tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud turustajalt, kohalikult omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt kodumajapidamiste elektroonikaromud tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Turustaja on kohustatud oma müügikoha kaudu elektri- ja elektroonikaseadme kasutajalt tasuta arvulise vastavuse alusel tagasi võtma turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu ning müügikohas, mille müügipind on vähemalt 400 m², elektri- ja elektroonikaseadme kasutajalt tasuta vastu võtma elektroonikaromu, mille ükski väline mõõde ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajast ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

⁸ OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus. 2012. Uuring. Vanaõli ja PCB sisaldus kütteõlis.
http://www.envir.ee/sites/default/files/vanaoliuuring_2012.pdf

⁹ Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtsajad¹,
<https://www.riigiteataja.ee/akt/108042014005?leiaKehtiv>

Elektroonikaromusid võtavad tasuta vastu Kudjape jäätmejaam ja OÜ Sikassaare Vanametall (mõlemad asuvad Lääne-Saare vallas). Pihtla vallas elektroonikaromude üleandmise võimalused puuduvad. Kuressaares saab neid jäätmeid üle anda vaid elektroonikat müüvatesse poodidesse uute seadmete ostmisel.

Selleks, et vähendada elektroonikaromude sattumist segaolmejäätmete hulka, tuleb teavitada inimesi nende jäätmete tasuta äraandmise võimalustest ning teostada järelevalvet turustajate üle, kes peaksid selliseid jäätmeid tasuta vastu võtma. Samuti on otstarbekas korraldada elanikele suunatud elektroonikaromude kogumisringe.

Vanarehvid

Vanarehve (jäätmekood 16 01 03) koguti omavalitsustes 2013. aastal 318,8 tonni. Vanarehve võtavad vastu Kudjape jäätmejaam, Sikassaare Vanametall OÜ (MTÜ Eesti Rehviilit) ja O.S.I Grupp OÜ (Kuressaares, MTÜ Rehvinglus).

Vanarehvide määruse¹⁰ kohaselt peab tootja rajama vanarehvide kogumispunktid vähemalt igasse Eesti linna, alevisse ning üle 1500 elanikuga alevikku. Tootja on kohustatud vanarehvid tasuta tagasi võtma piiramata koguses:

- 1) rehvide kasutajalt;
- 2) mootorsõidukite ja rehvide hooldustöökojalt, välja arvatud hooldustöökojalt, kes tegeleb ka romusõidukite töötlemisega;
- 3) kohalikult omavalitsuselt;
- 4) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.

Rehvide liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt rehvide kasutajaid rehvide tasuta äraandmise võimalustest.

Põllumajandusplast

Põllumajandusplasti (jäätmekoodiga 02 01 04) on omavalitsustes 2013. aastal kogutud 29,5 tonni, põllumajandusplasti eraldi kogumist ei toimunud Kuressaare linnas, Pihtla vallas ja endises Lümanda vallas. Põllumajandusplasti võtab vastu Kudjape jäätmejaam ja Sikassaare Vanametall OÜ. Põllumajandusplasti kogutakse valdades ka otse ettevõtete juurest.

Põllumajandusplasti määrusega¹¹ on tootjale pandud kohustus rajada vähemalt üks põllumajandusplasti jäätmete kogumispunkti igasse Eesti maakonda. Kogumist võib korraldada ka põllumajandusplasti kasutaja juures. Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma:

- 1) põllumajandusplasti kasutajalt;
- 2) kohalikult omavalitsuselt;
- 3) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.

Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest.

¹⁰ Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord, <https://www.riigiteataja.ee/akt/117062014013?leiaKehtiv>

¹¹ Põllumajandusplastist tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad, <https://www.riigiteataja.ee/akt/119022013013>

Romusõidukid

Romusõidukeid (jäätmekoodid 16 01 04* ja 16 01 06) koguti omavalitsustes 2013. aastal 356,7 tonni. Romusõidukeid võtavad vastu OÜ Sikassaare Vanametall ja Kuressaare Autolammutus OÜ.

Romusõidukite määruse¹² kohaselt tuleb tootjal korraldada romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Kasutatud osade kogumine tuleb tootjal korraldada nii, et neid oleks võimalik tagastada mootorsõidukite osi müüvasse müügikohta. Tootja on kohustatud mootorsõiduki osade turustajalt, mootorsõidukite hooldustöökodadelt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt kasutatud osad tasuta vastu võtma.

Omavalitsusteni ei ole jõudnud probleeme seoses romusõidukite kogumise või käitlemisega. Sellele vaatamata tuleks muu jäätmekäitluselase teavituse tegemisel teavitada ka romusõidukite üleandmise võimalustest.

Patareid ja akud

Patareisid ja akusid (jäätmekoodid 16 06, 20 01 33*, 20 01 34) koguti omavalitsustes 2013. aastal 3,1 tonni, kusjuures Pihlta vallast ja endisest Kärla vallast ning endisest Lümända vallast patareisid ja akusid eraldi ei kogutud. Patareisid ja akusid saab tasuta ära anda kauplustes, kus neid müüakse. Kudjape jäätmejaamas võetakse piiratud koguses patareisid ja akusid tasuta vastu Kuressaare linna ja endise Kaarma valla elanikelt. Pliiakusid võetakse jäätmejaamas piiramata koguses kõigilt tasuta vastu. Akusid ostab kasutajatelt ka Sikassaare Vanametall OÜ.

Patareide ja akude määrusega¹³ on turustajale pandud kohustus kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed kasutajalt oma müügikohas tasuta tagasi võtta, sõltumata sellest, kas kasutaja kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja peab varustama turustaja kogumiseks vajaliku kogumismahutiga. Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma. Tööstusliku patarei või aku tootja ei või keelduda kasutajalt tagasi võtmast tööstuslike patareide ja akude jäätmeid, sõltumata nende keemilisest koostisest ja päritolust. Elektri- ja elektroonikaseadme tootja on kohustatud elektri- ja elektroonikaseadmes oleva patarei või aku koos seadmega tasuta tagasi võtma. Mootorsõiduki tootja on kohustatud mootorsõidukis oleva patarei või aku koos sõidukiga tasuta tagasi võtma, välja arvatud jäätmekäitlejalt, kellelt võib nõuda jäätmekäitluse kulusid.

Patareide ja akude kogumise efektiivsuse kohta andmed puuduvad, kuid kahtlemata satub neid jäätmeid vaatamata tasuta üleandmise võimalustele siiski ka segaolmejäätmete hulka või metsa alla. Selleks, et patareide ja akude eraldi kogumist edendada, tuleb teostada järelevalvet

¹² Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad¹

<https://www.riigiteataja.ee/akt/115102013004?leiaKehtiv>

¹³ Patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad¹

<https://www.riigiteataja.ee/akt/115102013005?leiaKehtiv>

tootjatele ja turustajatele pandud kohustuste täitmise üle ning teavitada regulaarselt patareide ja akude kasutajaid nende tasuta äraandmise võimalustest.

5.10. Suurjäätmed

Suurjäätmeid (jäätmekood 20 03 07) koguti Kuressaares 2013. aastal 29,6 tonni, teiste omavalitsuste kohta pole suurjäätmete teket registreeritud. Suurjäätmeid võtab vastu Kudjape jäätmejaam. Kuressaare linnas on suurjäätmed hõlmatud korraldatud jäätmeveoga.

Vastavalt jäätmeseadusele peab suurjäätmete kogumiskoht asuma jäätmevaldajast maksimaalselt 15 km kaugusel. Omavalitsustes tuleb rajada suurjäätmete jaoks kogumiskohad või kokkukandepunktid.

Suurjäätmeid satub aeg-ajalt kortermajade jäätmekonteinerite juurde ja avalike pakendikonteinerite juurde, neid ka põletatakse (nt vana mööblit). Põhjus, miks jäätmeid ei anta üle KJV raames (Kuressaares), võib olla kõrge teenustasu (60€/m³) või inimeste teadmatuse. Suurjäätmete jäätmejaama viimiseks peab elanikul olema oma transpordi kasutamise võimalus. Seetõttu tuleb luua paremaid võimalusi suurjäätmete üleandmiseks korraldades suurjäätmete kogumisringe ja edendades nn kolatakse teenust.

5.11. Tervishoiu- ja veterinaarjäätmed

Inimeste tervishoiujäätmeid (jäätmekood 18 01) tekib haiglas, perearstikabinettides ja teistes raviasutustes. Veterinaarjäätmeid (jäätmekood 18 02) tekib eelkõige loomakliinikutes ja suuremates loomapidamisettevõtetes. 2013. aastal tekkis tervishoiu- ja veterinaarjäätmeid kokku 4,08 tonni, kusjuures Kaarma vallas, Lümanda vallas ja Pihla vallas neid jäätmeliike ei tekkinud. Omavalitsustel puudub ülevaade, kas tervishoiu- ja veterinaarjäätmeid käideldakse vastavalt eeskirjadele või mitte. Seetõttu tuleb teavitada kehtivatest nõuetest asutusi, kus need jäätmed tekivad ja kontrollida nõuetest kinnipidamist regulaarselt.

5.12. Loomakorjaste kõrvaldamine

Hukkunud põllumajandusloomad ja lihatööstuse loomsed kõrvalsaadused antakse üle AS-ile Vireen, kes transpordib need Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehasesse.

Hukkunud lemmikloomade matmist omavalitsustes korraldatud ei ole. Maaomanikud matavad sageli hukkunud looma oma kinnistule, tiheasustusaladel leidub isetekkelisi lemmikloomade matmiskohti. Lemmikloomade kalmistu on piirkonnas vajalik, sest eelkõige korteris elavatel inimestel puudub muu sobiv võimalus oma lemmiklooma matmiseks. Kudjape kalmistu laiendamise detailplaneeringus on lemmikloomade kalmistu asukohana ette nähtud maaüksus Kalmistu K4. Kalmistu rajamiseks tuleb koostada projekt ja teha muud ettevalmistavad tööd.

6. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus

Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega. Seda tõendab näiteks Kuressaare jäätmetekke statistika pärast 2008. ja 2009. aasta majanduskriisi – kriisi aastatel oli majapidamiste jäätmetekke languses, alates 2011. aastast on see aga suurenenud. Elanikkonna pideva vähenemisega Kuressaare linnas ja Pihla vallas kaasneb jäätmetekke vähenemine. Lääne-Saare valla elanikkond pigem suureneb tuues kaasa ka jäätmetekke suurenemise.

Segaolmejäätmete teke väheneb tulevikus jäätmete liigiti kogumise arvelt, milleks annavad tõuke pakendiseaduse ja jäätmeseaduse muudatused. Vanapaberi, biojäätmete, pakendijäätmete jt liigiti kogutavate jäätmete kogused samavõrra eeldatavasti suurenevad. Teisalt suureneb segaolmejäätmete teke seetõttu, et suurem osa jäätmevaldajatest liidetakse korraldatud jäätmeveoga. Seeläbi peaks vähenema jäätmete ebaseaduslik põletamine, matmine, metsa viimine jmt.

Teiste jäätmeteliikide (ehitus- ja lammutusjäätmete, erinevate tootmisjäätmete) teke oleneb olemasolevate ettevõtete võimekusest püsima jääda ja tegevust laiendada ning soodsate tingimuste olemasolust uute (tootmis)ettevõtete tekkimiseks omavalitsustes. Tootmistegevuse kasvust tulenevad jäätmed ei tekita tõenäoliselt siiski probleeme, kuna on olemas kohalik jäätmejaam ja siinsel turul tegutseb piisavalt ohtlike jäätmete käitlejaid (vedajaid).

7. Kudjape jäätmejaam

Jäätmejaam toimib käesoleval ajal suures osas ümberlaadimisjaamana. Kudjape jäätmejaamas toodetakse jäätmekütust ning sortitakse jäätmeid.

Kudjape jäätmejaam on avatud kuuel päeval nädalas. Kõigilt elanikelt võetakse jäätmejaamas tasuta vastu mustmetalli, vanapaberit, pliiakusid, luminescentslampe, CFC-sid sisaldavaid kasutusest kõrvaldatud seadmeid, komplektseid elektroonikaromusid. Vanarehve ja pakendijäätmeid võetakse jäätmejaamas vastu tasu eest (v.a Kuressaare linna ja Kaarma valla elanikelt kuni 2016. aasta augustini vastavalt käitluskoha hankelepingule).

Jäätmejaamas on probleem internetipõhiste teenuste kasutamise (rahvastikuregistri andmebaasi kasutamine, kaardimaksed). Jäätmejaama teenuseid tuleks reklaamida ja korraldada jäätmete vastuvõtukampaaniaid. Kuna jäätmejaama territoorium on suur, tuleb kaaluda korduskasutusega seotud teenuste osutamist jäätmejaamas (kasutatud asjade korrastamine ja müük). Elanikele on jäätmete üleandmisel sageli probleemiks transpordi puudumine, seetõttu võiks piirkonnas eksisteerida nn kolatakse teenus (ka ohtlikele jäätmetele).

Uusi jäätmejaamasid piirkonda rajada ei ole otstarbekas, küll aga tuleks jäätmete mugavamaks äraandmiseks rajada jäätmete kokkukandepunkte ohtlike jäätmete, elektroonikaromude ja vajadusel ka suurjäätmete jaoks. Kokkukandepunktide sobivaimad asukohad, suurused ja neis kogutavad jäätmeliigid tuleb igal omavalitsusel välja selgitada.

8. Korraldatud jäätmeveo arendamine

Jäätmeseaduse alusel on omavalitsusel kohustus rakendada korraldatud jäätmevedu, kui selle haldusterritooriumil elab vähemalt 1500 elanikku. Kohaliku omavalitsuse üksus võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus.

KJV on rakendatud Kuressaare linnas ja Lääne-Saare vallas (v.a endise Lümada valla territooriumil). Kuressaare linn moodustab ühe veopiirkonna, Lääne-Saare vallas on kaks veopiirkonda (endine Kaarma vald ja endine Kärla vald moodustavad eraldi veopiirkonnad). Tulenevalt sellest, et Pihkla vallas ja endises Lümada vallas on alla 1500 elaniku, ei ole

nende territooriumidel KJV seni rakendatud. Pihla valla jäätmehoolduseeskirjas on KJV siiski käsitletud.

Jäätmekava koostamise ajal valmistatakse Keskkonnaministeeriumis ette jäätmeseaduse muudatust, millega eeldatavasti oluliselt muudetakse korraldatud jäätmeveo korraldust. Seetõttu ei käsitleta jäätmekavas korraldatud jäätmeveo piirkondade muutmist või laiendamist.

Kuressaares ja endises Kaarma vallas on kehtiv KJV hankeleping kuni 2016. aasta 31. augustini. Endises Kärla vallas on kehtiv KJV hankeleping kuni 2015. aasta 1. juulini.

Kuressaares on KJV-ga liidetud segaolmejäätmed, vanapaber, biojäätmed, suurjäätmed ja pakendid¹⁴. Pakendite liitmine KJV-ga võimaldab elanikel mugavamalt (tekkekohas) oma pakendijäätmeid üle anda ja seeläbi suurendada pakendite segaolmejäätmetest eraldi kogumist ja taaskasutamist. Endises Kaarma vallas on KJV-ga liidetud segaolmejäätmed, vanapaber ja biojäätmed (tiheasutusaladel). Endises Kärla vallas on KJV-ga liidetud vaid segaolmejäätmed.

Lääne-Saare vallas tervikuna on otstarbekas hõlmata KJV-ga lisaks segaolmejäätmetele ka vanapaber, biojäätmed ja suurjäätmed (hõlmata uue jäätmehoolduseeskirja koostamisel, rakendada kehtivate hankelepingute lõppemisel).

KJV-ga hõlmamata küldes tuleks muuta jäätmete üleandmine elanikele mugavamaks, et ennetada jäätmete väärkäitlust. Üks võimalus selleks on jäätmete kokkukandepunktide (jäätmemajade) rajamine küldesse, kuhu kõigil küla majapidamistel on ligipääs ja võimalus tuua oma segaolmejäätmed ja liigiti kogutud jäätmed.

Omavalitsustes, kus korraldatud jäätmevedu on rakendatud, tuleb liita KJV-ga 100% jäätmevaldajatest, et ennetada tekkivate jäätmete väärkäitlemist. Samas tuleb võimaldada väikeste mahutite (jäätmekottide) kasutamist ja ühiskonteinerite kasutamist. KJV-st vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel ja vastavalt jäätmeseadusele.

Määrus jäätmevaldajate registri asutamise kohta ja registri pidamise kord on olemas Kuressaare linnal, endisel Kärla vallal ja endisel Kaarma vallal. Jäätmevaldajate registrisse tuleb kanda kõik jäätmevaldajad jäätmeseaduse mõistes ning märkida nende jäätmeveo teenuse kasutamine või mittekasutamine, veosagedus, KJV-st vabastamine (kui KJV on kehtestatud) jmt. Jäätmevaldajate registri täpsus on oluline muuhulgas tõhusa järelevalve teostamiseks jäätmete käitlemise üle.

Küla, aleviku või linna meeldiva üldmulje huvides on oluline, et kortermajade jäätmemahutid oleksid paigutatud miljösse sobivatesse aedikutesse või jäätmemajadesse. Selleks tuleb omavalitsustel välja töötada tingimused, millele rajatavad aedikud või jäätmemajad peavad vastama. Samuti tuleb leida vahendeid korteriomanike toetamiseks (uute) jäätmeaedikute- või majade rajamisel.

¹⁴ Pakendeid polnud siiski praktikas võimalik KJV-ga liita 2014. aastal läbi viidud korraldatud jäätmeveo hanke raames. Kuressaare linn soovis pakendid liita korraldatud jäätmeveoga selliselt, et vedaja peab klientidelt vedama ka pakendeid nende soovi korral, kuid ta ei saa pakendijäätmete veoks linnas ainuõigust. See aspekt hankest vaidlustati ning VAKO seisukoha järgi tuleb korraldatud jäätmeveoga liidetud jäätmete (ka pakendite) veoks anda hanke võitjale ainuõigus. See tähendanuks seda, et pakendite vedu ei või enam linnas korraldada taaskasutusorganisatsioonid pakendiettevõtjate juurest, kuigi see on taaskasutusorganisatsioonide seadusejärgne õigus ja kohustus. Käesoleva hankelepingu kohaselt peab vedaja jäätmevaldaja soovi korral pakkuma talle pakendikoti või -konteineri teenust (vabatahtlik lisateenus).

9. Jääkreostuse likvideerimine ja ula-ladestuse ennetamine

Omavalitsustes leidub endiselt maastikupilti kahjustavaid kasutuses mitteolevaid ehitisi, millest võib reostus keskkonda sattuda ja mis on ohtlikud inimestele (vt Tabel 3). Need hooned tuleb lammutada või korrastada.

Tabel 3. Maastikupilti kahjustavad ehitised omavalitsustes 2014. aastal

Omavalitsus	Ehitise aadress	Katastritunnus	Endine kasutusala
Lääne-Saare vald	Lauritsa, Karida küla	37301:005:0001	militaarobjekt
	Kihelkonna metskond 200, Karida küla	37301:005:0322	militaarobjekt
	Kihelkonna metskond 199, Karida küla	37301:005:0323	militaarobjekt
	Pargi tn 7a, Kärla alevik	37301:002:0286	
	Karujärve tee 1, Kärla alevik	37301:002:0409	kõrvalhoone
	Sõmera montööripunkt	37301:003:0103	
	Asko, Kõrkküla	37301:004:0112	
	Metsa 5, Aste alevik	34801:002:0130	kortermaja
	Soo 4, Aste alevik	34801:002:0739	tööstushoone
	Soo 2a, Aste alevik	34801:002:0799	tööstushoone
	Endise Lenini kolhoosi varemed, Pähkla küla	Jätkuvalt riigi omandis olev maa	laut
	Endise Lenini kolhoosi varemed, Irase küla	Erastamine pooleli	laut
	Argi, Upa küla	27003:001:0746	üksikelamu
	Sõrve mnt 57, Nasva alevik	34804:001:0083	üksikelamu
Nurga, Tamsalu küla	34801:006:0555	kolhoosi kaalumaja	
Pihitla vald	Maseko	59201:004:0380	külmhoone
	Kivimäe	59201:002:0414	laut
	Varese-Sepa	59201:005:0140	külmhoone
	Aia	59201:002:0713	kauplus-söökla
	Krooni	59201:003:0722	laut
Kuressaare linn	Arhiivi 16	34901:012:0018	Sõjaväe hoone
	Arhiivi 18	34901:012:0096	Sõjaväe hoone
	Arhiivi 20	34901:012:0123	Sõjaväe hoone
	Kaare 3	34901:012:0128	Kasarmu
	Kaare 10a	34901:012:0117	
	Kihelkonna mnt 8	34901:002:0008	lihatööstus
	Kihelkonna mnt 8a	34901:002:0034	
	Kihelkonna mnt 8b	34901:002:0038	
	Kihelkonna mnt 8d	34901:002:0009	
	Kihelkonna mnt 8e	34901:002:0039	
	Kohtu 7a	34901:007:0152	leivakombinaat
	Paju tn 23	34901:005:0046	sõjaväe hoone
	Pihitla tee 28	34901:012:0103	katlamaja
	Pikk 24	34901:006:0521	teeninduskombinaadi hoone
	Roomassaare tee 4	34901:016:0031	
Tehnika 6a	34901:003:0168	väravaputka	

Keskkonnaregistri andmetel asub jäätmekavaga hõlmatud territooriumil kaks jääkreostusobjekti, mõlemad Lääne-Saare vallas. Kõrkküla asfaltbetoonitehase alal on teadaolevalt reostusohu likvideeritud. Kellamäe asfaltbetoonitehase reostusohu kohta andmed puuduvad, seetõttu on vaja välja selgitada, kas alal on reostus ja vajadusel see likvideerida.

Ula-ladestamist esineb kõikides omavalitsustes. Ula-ladestamise ärahoidmiseks tuleb eelkõige liita jäätmetekitajad KJV-ga kui see on omavalitsustes rakendatud. Kui KJV rakendatud ei ole, tuleb luua elanikele ja ettevõtetele käepärased võimalused oma jäätmetest vabanemiseks seaduslikult ja keskkonnaohutult. Sageli viiakse metsa alla sellised jäätmed, mille puhul ei teata, mida nendega peale hakata (nt vanarehvid, mille jäätmejaamas äraandmine on tasuta). Selle vältimiseks on oluline levitada infot jäätmete äraandmise võimaluste kohta nii omavalitsuse kodulehel kui ka paberlehes ning eraldi vastavate trükiste abil. Kohtades, kuhu ebaseaduslikult jäätmeid viiakse, tuleb pidevalt järelevalvet teha ja sinna viidud jäätmed võimalikult kiiresti ära koristada, et vältida keskkonnareostuse levimist.

Lisaks elanikele ja ettevõtetele tuleb mõelda ka hooajaliste turistide peale, kellele peab olema loodud võimalusi oma jäätmetest vabaneda näiteks vaatamisväärsuste juures, randades jm.

10. Jäätmealase teadlikkuse tõstmise kava

Jäätmekäitlusala teavitamine on väga oluline jäätmete väärkäitluse ennetamisel. Teavitustöö peab olema pidev ja süstemaatiline. Teavituskampaniad võiksid hõlmata korraga vähemalt käesoleva kavaga seotud omavalitsusi. Jäätmehoolduseeskiri on kättesaadav omavalitsuse kodulehel, jäätmekäitluse põhireeglid peaksid olema kodulehel samuti eraldi välja toodud. Kui omavalitsuses või osal selle territooriumist KJV rakendatud ei ole, tuleb veelgi enam rõhku panna inimeste teavitamisele, et vähendada jäätmete tahtlikku või tahtmatut väärkäitlust.

Kohaliku omavalitsuse kodulehel peab olema ära toodud vähemalt järgnev jäätmeinfo:

- korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete äraveosagedus ja üleandmise tingimused;
- kui KJV pole kehtestatud, siis võimalikud jäätmeveo teenusepakkujad, jäätmekäitluse nõuded (kohustused, keelud) ja võimalused olmejäätmete viimiseks jäätmejaama;
- jäätmete liigiti kogumise juhend;
- avalike pakendipunktide asukohad (kaardil) ja kasutamise tingimused;
- aia- ja haljastusjäätmetest vabanemise võimalused (sh juhend kompostimiseks);
- ohtlikest jäätmetest vabanemise võimalused (tingimused jäätmejaamas, kogumisringide toimumine);
- jäätmejaama asukoht (kaardil) ja seal vastuvõetavad jäätmeliigid, sh eraldi välja tuua tasuta vastuvõetavad jäätmeliigid;
- probleemtoodete äraandmise võimalused;
- ehitusjäätmete äraandmise võimalused;
- kasutatud asjade parandamise-remontimise võimalused (elektroonika, mööbel jmt);
- jäätmete korduskasutusse suunamise võimalused (kasutuskõlblik mööbel, riided jmt);
- juhised jäätmetekke vältimiseks ja jäätmetekkega arvestamiseks juba toote ostuhetkel.

Paralleelselt passiivse teavitusega (internet, paberlehed) tuleb inimesi ka aktiivselt teavitada – informatiivsed trükised, üritused, raadioreklaam või -saade (sh infomaterjalide levitamine väliüritustel, infopäevade korraldamine õppeasutustes, koolitused, laagrid, infosildid jmt). Aktiivne teavitamine võiks toimuda vähemalt sagedusega kord kvartalis näiteks järgmiste teemagrupidena:

- kevadel – jäätmete äraandmise võimalused, mittevajalike esemete korduskasutusse suunamise võimalused;
- suvel – aia- ja haljastusjäätmete käitlemine, kompostimise propageerimine, ehitusjäätmete käitlemine;
- sügisel – jäätmete liigiti kogumise juhendi levitamine, avalike pakendipunktide asukohtadest teavitamine, jäätmejaama teenuste tutvustamine;
- talvel – jäätmetekke vältimine, jäätmete taaskasutamine.

Lisaks elanike ja ettevõtete teavitamisele jäätmete äraandmise võimalustest tuleb teavitada ka tootjavastutust kandvaid ettevõtteid nende kohustusest teatud jäätmeid vastu võtta vähemalt kord aastas ja uute nõuete kehtestamisel. Õigusaktidega on tootjatele, turustajatele ja TKO-dele pandud samuti kohustus tegeleda tarbijate teadlikkuse tõstmisega või informeerimisega. Omavalitsused peavad kontrollima, et tema territooriumil oleks need nõuded täidetud.

Kuna jäätmemajandus areneb käesoleval ajal väga kiiresti, sh ka seadusandlik baas, on väga oluline pidevalt koolitada omavalitsuste ametnikke, kelle vastutusalas jäätmevaldkond on.

11. Järelevalve tõhustamine

Kohalik omavalitsus peab teostama pidevat järelevalvet oma jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise üle ning pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise, kogumise ja taaskasutamise üle.

Seega peab omavalitsus suutma kontrollida nii KJV nõuete täitmist (kui see on rakendatud), liigiti kogutud pakendite taaskasutamist pakendiettevõtjate ja/või TKO-de poolt, ehitusjäätmete käitlemist ja ka tervishoiu- ja veterinaarjäätmete käitlemist.

Omavalitsustes on kohti, mida inimesed endiselt kasutavad ebaseaduslikult prügist vabanemiseks, puudub ülevaade ehitus- ja tervishoiujäätmete käitlemisest, puudub ülevaade omavalitsustes kogutud pakendijäätmete edasisest käitlusest.

Järelevalve tõhustamiseks on vaja panustada vastavate ametnike koolitamisega, kelle ülesandeks on jäätmehoolduseeskirja ja riikliku järelevalve teostamine, soetada järelevalveks vajalikke vahendeid (valvekaamerad, GPS-iga seadmed jne) ja viia järelevalvet läbi süsteemselt (nt vastava kava kohaselt). Järelevalve teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist ja seeläbi ka omavalitsuse rahalisi vahendeid kokku hoida.

Võttes arvesse, et omavalitsuse teatud järelevalve ülesanded kattuvad Keskkonnainspeksiooni ülesannetega, on otstarbekas teha aeg-ajalt inspeksiooniga koostööd.

12. Jäätmehoolduse rahastamine

Jäätmeseaduse kohaselt toetatakse jäätmehoolduse arendamist jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Keskkonnatasude seaduse kohaselt makstakse jäätmete prügilasse ladestamisel saastetasu, millest 25% laekub riigile ja 75% kohalikule omavalitsusele, millest need jäätmed pärinevad.

Seoses Iru jäätmepõletustehase tööle hakkamisega 2013. aastal on saastetasu laekumine omavalitsustele 2014. aastal hüppeliselt vähenenud. Jäätmete energiakasutuse (põletamise) näol on tegemist jäätmete taaskasutamisega ja sellisel juhul saastetasu ei maksta. Jäätmete vastuvõtutasu Iru jäätmepõletustehases on madalam kui prügilates, mistõttu eelistavad

jäätmekäitlejad jäätmete viimist Irusse. On ebatõenäoline, et jäätmete prügilasse ladestamine uuesti suurenema hakkaks.

Omavalitsustele endiselt laekuvatest saastetasudest ei ole võimalik ellu viia jäätmekavaga püstitatud eesmärgid, seetõttu tuleb eelarve koostamisel planeerida selleks omavahendeid.

Kuressaare linna, endise Kaarma valla ja Pihtla valla omanduses olevale OÜ-le Saaremaa Prügila kuuluvad Kudjape jäätmejaam ja suletud Kudjape prügila. OÜ Saaremaa Prügila saab renditulud Kudjape jäätmejaama rentimisest. OÜ Saaremaa Prügila tagastab saadavast renditulust Kudjape jäätmejaama rajamiseks SA-lt Keskkonnainvesteeringute Keskus võetud laenu ja finantseerib 30 aasta jooksul Kudjape prügila järeelhooldust.

OÜ Kudjape Ümberlaadimisjaam, kes rendib ja opereerib Kudjape jäätmejaama alates 2009. aastast, peamine tulu saadakse jäätmete vastuvõtu- ja käitlemisteenuse osutamisest maakonnas.

13. Jäätmekava rakendamise keskkonnale avalduv mõju

Käesoleva jäätmekava rakendamisega kaasneb positiivne keskkonnamõju läbi negatiivsete mõjude vähenemise ja keskkonnariskide ennetamise.

Negatiivsed keskkonnamõjud vähenevad seoses inimeste jäätmealase teadlikkuse suurenemisega, jäätmete liigiti kogumise edendamisega, jäätmetekke eeldatava vähenemisega, ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude äraandmiseks soodsate ja mugavate võimaluste loomisega, hüljatud jäätmete võimalikult kiire ärakoristamisega, lagunevate hoonete lammutamise või korrastamisega ning jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamisega.

14. Jäätmehoolduse eesmärgid ja tegevuskava

Omavalitsuste jäätmehoolduse eesmärgid on püstitatud tulenevalt senise jäätmemajanduse probleemidest ja võimalustest, õigusaktide nõuetest, Riigi jäätmekavast 2014–2020, Eesti Keskkonnastrateegiast aastani 2030 ning käesoleva jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste arengukavadest. Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühise jäätmekava 2015–2020 tegevuskava on esitatud Tabel 4.

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühine jäätmekava 2015-2020

Tabel 4. Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihtla valla ühise jäätmekava tegevuskava 2015-2020

Nr	Eesmärk ja tegevused	Tulemus	Läbiviimise aeg						Rahastamine	
			2015	2016	2017	2018	2019	2020		
1	Omavalitsustel on ühesugune õigusraamistik									
1.1	Omavahel kooskõlas olevate jäätmehoolduseeskirjade kehtestamine	Lääne-Saare vallale ja Pihtla vallale on kehtestatud uus jäätmehoolduseeskiri, Kuressaare jäätmehoolduseeskirja on vajadusel muudetud	*							KOV
1.2	Jäätmevaldajate registri pidamise kordade ühtlustamine ja registrite pidev korrastamine	Omavalitsuste jäätmevaldajate registrid on ühtlase kvaliteediga	*	*	*	*	*	*	*	KOV
1.3	Korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimine (vajadusel)	KJV rakendanud omavalitsustes on kehtiv KJV hankeleping	*	*	*	*	*	*	*	KOV
2	Jäätmehoolduse infrastruktuur on praktiline									
2.1	Jäätmeaedikute, -majade ja kokkukandepunktide keskkonda sobivate projektide koostamine	On olemas vastavad projektid (variandid)	*	*	*	*				KOV
2.2	Jäätmeaedikute, -majade, -kokkukandepunktide rajamine Kuressaares, Lääne-Saare vallas ja vajadusel Pihtla vallas (sh suurjäätmete kogumiseks)	On rajatud kokkukandepunkte, kortermajade juurde on rajatud jäätmeaedikuid või jäätmemaju	+	+	+	+				KOV, projekt
2.3	Biojäätmete kompostimise ja kompostmulla tootmise võimaluste loomine	On olemas vähemalt kaks nõuetele vastavat kompostimisväljakut (Kuressaares ja Lääne-Saare vallas), kompostmulda on võimalik müüa	+	+						KOV, projekt, ettevõtted
2.4	Kompostimisele alternatiivsete biojäätmete	On olemas optimaalne	+	+	+					KOV, projekt,

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihla valla ühine jäätmekava 2015-2020

	käitlemise tehnoloogiate ja meetodite väljaselgitamine ja juurutamine	võimalus biojätmete (köögi- ja sööklajajätmete) käitlemiseks							ettevõtted
2.5	Kolatakse teenuse väljaarendamine	Elanikel on võimalik kasutada transporditeenust oma jätmete viimiseks Kudjape jäätmejaama		+	+	+	+	+	KOV, ettevõtted
2.6	Ehitusjätmete ladustus- ja käitlemisplatsi rajamine	On rajatud ehitus- ja lammutusjätmete käitlemisplats	+	+					projekt, ettevõtted
2.7	Lemmikloomade kalmistu rajamine	On olemas lemmikloomade kalmistu			+	+			KOV, projekt
3	0-jätmete ke								
3.1	Pidev jätmetekke vältimise alane nõustamine ja teavitamine	On koostatud ostujuhis elanikele, nõustatakse ettevõtteid	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
3.2	Korduskasutuskeskuse rajamine	On olemas koht, kuhu viia kasutatud asju, kus neid korrastatakse ja müüakse			+	+			KOV, projekt, ettevõtted
3.3	Korduskasutust võimaldavate tegevuste toetamine	On läbi viidud taaskasutuslaatu või remondikohvikuid	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
4	Jätmete liigiti kogumine on mugav ja tasuta								
4.1	Avalike pakendipunktide võrgustiku laiendamine	Seadusega ettenähtud avalike pakendipunktide koguarv on saavutatud	*						KOV, TKO
4.2	Taaskasutusorganisatsioonidega lepingute sõlmimine	Kõik omavalitsused on sõlminud kolme TKO-ga lepingud	*						KOV, TKO
4.3	Vanapaberi ja biojätmete hõlmamine korraldatud jätmeveoga	Omavalitsustes, kus on rakendatud KJV, on sellega	*	*					KOV

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihla valla ühine jäätmekava 2015-2020

		hõlmatud lisaks segaolemjäätmetele ka vanapaber ja biojätmed							
4.4	Riidekogumispunktide rajamine	Igas omavalitsuses on vähemalt üks konteiner rõiva- ja tekstilijäätmete äraandmiseks		+	+	+			KOV, ettevõtted
4.5	Suurjäätmete kogumisringide korraldamine regulaarselt	Vähemalt ühel korral aastas on korraldatud suurjäätmete kogumisringe Lääne-Saare vallas ja Pihla vallas	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
4.6	Aia- ja haljastusjäätmete soodsatel tingimustel (tasuta) äraandmise võimaluste loomine Kuressaare elanikele ja vajadusel Lääne-Saare valla elanikele	Haljastusjäätmeid saab tasuta ära anda kampaaniate raames	+	+	+	+	+	+	KOV
5	Jäätmetest tulenevad keskkonnariskid on maandatud								
5.1	Ohtlike jäätmete (sh eterniidi) kogumisringide korraldamine regulaarselt	Vähemalt üks kord aastas on toimunud ohtlike jäätmete kogumisring kõigis omavalitsustes	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
5.2	Ohtlike jäätmete soodsatel tingimustel vastuvõtmine elanikelt jäätmejaamas	Omavalitsuste elanikud saavad ohtlike jäätmeid tasuta jäätmejaama anda	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
5.3	Elektroonikaromude kogumisringide korraldamine regulaarselt	Vähemalt üks kord aastas on korraldatud elektroonikaromude kogumisring	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
5.4	Hüljatud jäätmete koristamise korraldamine	Omavalitsustes ei ole kohti, kus vedelevad hüljatud jätmed	+	+	+	+	+	+	KOV
5.5	Keskkonnale ohtlike või maastikupilti kahjustavate lagunenud ja kasutuseta ehitiste lammutamine	Maastikupilti kahjustavad ehitised on likvideeritud või	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt, ettevõtted

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihla valla ühine jäätmekava 2015-2020

		korrastatud							
5.6	Kudjape prügila järelhooldus ja seire	Kudjape prügilas toimub seadusega ettenähtud järelhooldus	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt, ettevõtted
5.7	100% jäätmevaldajate liitmine korraldatud jäätmeveoga	Kõik jäätmevaldajad, kes pole korraldatud jäätmeveost vabastatud, on liidetud jäätmeveoga	*	*	*	*	*	*	KOV
5.8	Jääkreostuskollete likvideerimine	Kellamäe ABT jääkreostus on likvideeritud		+	+	+	+	+	KOV, projekt
5.9	Avalike olmeprügikonteinerite soetamine ja nende tühjendamine turismiperioodil	Turismiperioodiks on paigaldatud täiendavad prügikastid või konteinerid	+	+	+	+	+	+	KOV
5.10	Kudjape jäätmejaama haldamine ja vajalike seadmete soetamine	Kudjape jäätmejaam on toimiv jäätmejaam ja pakub kõiki vajalikke teenuseid			+	+	+	+	KOV, projekt, ettevõtted
6	Inimeste jäätmehooldusalane teadlikkus on hea								
6.1	Jäätmealaste teavitusmaterjalide valmistamine ja levitamine	On koostatud juhised koduse kompostimise, olmejäätmete liigiti kogumise, ohtlike jäätmete, probleemtoodete jm kohta	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt, TKO
6.2	Teavituskampaaniate läbiviimine (sh talgud, laagrid jm üritused)	On korraldatud vähemalt üks teavituskampaania aastas	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
6.3	Omavalitsuste kodulehtedel jäätmeinfo kättesaadavaks tegemine ja pidev uuendamine	Vajalik info jäätmete keskkonnaohutuks käitlemiseks on kodulehtedel hõlpsasti leitav	*	*	*	*	*	*	KOV
6.4	KOV-ide vastavate ametnike osalemine jäätmehoolduse teemalistel koolitustel	Omavalitsuste ametnikud osalevad koolitustel mitu korda aastas	*	*	*	*	*	*	KOV
7	Järelevalve on efektiivne								

Kuressaare linna, Lääne-Saare valla ja Pihla valla ühine jäätmekava 2015-2020

7.1	Jäätmehoolduseeskirjaga kehtestatud nõuete täitmise süstemaatiline kontrollimine	Eeskirjas toodud nõuete täitmist on kontrollitud igal aastal	*	*	*	*	*	*	KOV
7.2	Tootjavastutuse nõuete täitmise kontrollimine	Igal aastal on kontrollitud tootjavastutusega kaetud jäätmeliikide vastuvõtmist	*	*	*	*	*	*	KOV
7.3	Valvekaamerate soetamine või rentimine	Valvekaamerad on paigaldatud omavalitsuse probleemsematesse prügistamise kohtadesse	+	+					KOV, projekt
7.4	Järelevalveametnikele välitöövahendite soetamine	Omavalitsuste järelevalveametnikel on olemas vajalikud välitöövahendid	+	+	+	+	+	+	KOV, projekt
7.5	Järelevalveametnike pidev koolitamine	Omavalitsuste järelevalveametnikud on pädevad	*	*	*	*	*	*	KOV

KOV – finantseerimine omavalitsuste eelarvetest

Projekt – rahastust taotletakse projektipõhiselt erinevatest programmidest, KIK-ilt jm.

Ettevõtted – finantseerimine ettevõtete poolt

* - teostatakse omavalitsuse töötajate poolt tööülesannete raames ja tegevusele eraldi eelarvet ei kavandata

+ - maksumus pole teada

TKO – taaskasutusorganisatsioonid

15. Lisad

Lisa 1. Kuressaare linna jäätmemajanduse hetkeolukord

Lisa 2. Lääne-Saare valla jäätmemajanduse hetkeolukord

Lisa 3. Pihtla valla jäätmemajanduse hetkeolukord